

اگر
پزشکیان
نبود

برند کلیک

شهرتور ۱۴۰۴
هفته دولت
روزنامه

ابراهیم متقی، استاد روابط بین الملل دانشگاه تهران در گفت وگو با «ایران» راهبرد خارجی دولت چهاردهم را بررسی می کند

سیاست خارجی پزشکیان، صلح و سازندگی را دنبال می کند

پزشکیان در شرایطی به قدرت رسید که نشانه هایی از «تغییر موازنه قدرت منطقه ای» به وجود آمده بود. نشانه های چنین تغییری را می توان در شوک های عملیاتی ناشی از اقدامات اسرائیل در محیط منطقه ای و حتی ساختار داخلی ایران جست و جو کرد.

روندهای اثربخشی سیاست تهاجمی، تخریب و ترور اسرائیل علیه اهداف سیاسی ایران از سال ۱۴۰۲ گسترش قابل توجهی پیدا کرد. در این فرآیند، سیستم های اطلاعات امنیتی و راهبردی اسرائیل تلاش کردند تا عناصر، کارگزاران و تأسیسات راهبردی ایران را هدف قرار دهند. برخی از تهدیدات ماهیت تراکمی دارد. تهدیدات تراکمی از یک حوزه امنیتی به سایر حوزه ها، قابلیت تسری و سرایت بخشی خواهد داشت. این امر بر ضریب امنیت ملی کشورها از جمله ایران تأثیرگذار بوده است. هر موضوع تهدیدکننده می تواند تأثیر و پیامدهای پرمخاطره امنیتی برای کشورها و واحدهایی ایجاد کند که در معرض رقابت پرمخاطره سیاسی و راهبردی می باشند.

ارزیابی روندهای تحول سیاسی ایران بیانگر آن است که عموماً چالش های امنیتی واحدهای سیاسی، ماهیت انباشتی و تراکمی دارد. از سوی دیگر، این گونه چالش ها به گونه تدریجی تصاعد پیدا کرده و تأثیر خود را در شکل بندی های کنش سیاسی و امنیتی بازیگران به جا می گذارد. معادله قدرت و تحرک تاکتیکی را می توان در زمره عوامل و موضوعاتی دانست که از قابلیت لازم برای اثربخشی در شکل بندی های کنش سیاسی و سیاست خارجی ایران دوره پزشکیان برخوردار بوده است.

○ با توجه به تبیین دترمینیستی روند تغییر موازنه قدرت منطقه ای در دوران ریاست جمهوری پزشکیان، چگونه تغییرات در معادله قدرت منطقه ای و بین المللی بر قابلیت های ابزاری و نقش آفرینی سیاست خارجی ایران تأثیر گذاشته و چه سازوکارهایی توسط بازیگران رقیب برای محدودسازی یا تضعیف نقش استراتژیک ایران به کار گرفته شده است؟

موضوعات اصلی سیاست خارجی ایران در دوران پزشکیان عموماً ارتباط مستقیم با فضای سیاسی و امنیتی دارد که از اردیبهشت ۱۴۰۳ شکل گرفته و در هر مرحله نشانه هایی از تصاعد بحران و تهدیدات را منعکس ساخته است. آنچه در دوران پزشکیان شکل گرفت را می توان «دترمینیسم فرآیندهای تغییر موازنه قدرت منطقه ای» دانست.

هرگونه تغییر در معادله و شکل بندی قدرت بازیگران در محیط منطقه ای و سیاست بین الملل می تواند منجر به نشانه هایی از جمله عدم کنترل قابلیت های ابزاری در روند کنش ارتباطاتی مقامات سیاسی شود. چنین نشانه هایی می تواند در زمره شاخص های کنش امنیتی علیه اهداف راهبردی کشورها سازماندهی شود. انجام عملیات پنهان سرویس های امنیتی معاند علیه بازیگران رقیب که از قدرت و نقش آفرینی منطقه ای برخوردار هستند را می توان در زمره سازوکارهای کنش امنیتی بازیگری دانست که تلاش دارد شکل بندی های اقتدار، اعتبار و نقش یابی ساختاری کشور رقیب را تحت الشعاع خود قرار دهد.

هریک از دو فرضیه یاد شده در ادبیات روابط بین الملل انعکاس شاخص هایی در تغییر معادله قدرت سیاسی، منطقه ای و بین المللی بازیگران محسوب می شود. نقش یابی بازیگران در فضای سیاست جهانی و محیط منطقه ای بدون توجه به روندها و نشانه های موازنه قدرت امکان پذیر نخواهد بود. شاید بتوان پزشکیان را رئیس جمهوری دوران گذار دانست. روند نقش یابی این گونه بازیگران در حوزه سیاست داخلی، عرصه سیاست خارجی و نشانه های امنیت منطقه ای عموماً با چالش هایی همراه خواهد بود. بسیاری از اهداف ملی تحت الشعاع معادله قدرت و الگوی کنش تهاجمی بازیگر رقیب قرار می گیرد.

رضا عدالتی پور

روزنامه نگار

ابراهیم متقی، استاد روابط بین الملل دانشگاه تهران در گفت وگو با «ایران» سیاست خارجی تنش زای مسعود پزشکیان را بررسی می کند و نشان می دهد که چگونه این رویکرد صلح طلبانه در برابر فشارهای داخلی جریان های رادیکال و موانع منطقه ای و بین المللی قرار گرفت و تأثیر آن بر مسیر دیپلماسی و امنیت ملی ایران چه بوده است. مصاحبه حاضر فرصتی است برای درک تقابل دو گفتمان متضاد در سیاست خارجی ایران و پیامدهای راهبردی آن که از نظر می گذرد.

○ به عنوان سؤال اول لطفاً بفرمایید سیاست خارجی دولت چهاردهم را در چه فضایی باید تحلیل کرد؟

به طور کلی سیاست خارجی کشورها تابعی از معادله قدرت است. قدرت در هر واحد سیاسی ماهیت تراکمی و انباشتی دارد. بازیگرانی که در فضای قدرت منطقه ای قرار می گیرند، می بایست به این موضوع واقف باشند که اگر شاخص های «قدرت موسع» را مورد توجه قرار ندهند، در آن شرایط با نشانه هایی از بحران و چالش امنیتی روبه رو خواهند شد. از سوی دیگر، سیاست خارجی هر کشوری با نشانه هایی از «تداوم و تغییر» نسبت به الگوهای گذشته همراه می باشد. بنابراین سیاست خارجی دولت پزشکیان را نمی توان در وضعیت انتزاعی مورد توجه قرار داد یا اینکه آن را در فضای تاریخی، اجتماعی و ساختاری متفاوت از دوران گذشته و شکل بندی های محیط ژئوپلیتیک تحلیل کرد. دولت

دولت پزشکیان در شرایطی به قدرت رسید که نشانه هایی از «تغییر موازنه قدرت منطقه ای» به وجود آمده بود. نشانه های چنین تغییری را می توان در شوک های عملیاتی ناشی از اقدامات اسرائیل در محیط منطقه ای جست و جو کرد